

Motion till riksdagen 2025/26:3842

av **Ulrika Heie och Niels Paarup-Petersen (båda C)**

med anledning av skr. 2025/26:33 Riksrevisionens rapport om statliga strategiska digitaliseringsprojekt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en haverikommission för statliga it-projekt i syfte att systematiskt utreda misslyckanden och sprida lärdomar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ett tydligt mandat att offentliga digitala tjänster och system som huvudregel ska bygga på öppen källkod, öppna standarder och öppna programmeringsgränssnitt (application programming interface, API) och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt lagstifta om och införa ”En dörr in” (Once Only Principle) för hela den offentliga förvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkerställa att den nya sammanslagna myndigheten (Post- och telestyrelsen och Myndigheten för digital förvaltning) får ett tydligt uppdrag att främja öppenhet och användarcentrering och att stötta kommuner och regioner i deras upphandlingar av stora it-projekt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge i uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att stärka kunskapen om innovationsupphandlingar och stötta andra myndigheter i deras arbete med detsamma och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens digitaliseringsstrategi tydligt bör peka ut hur myndigheterna ska förbättra upphandling av digitaliseringsprojekt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionens rapport (RiR 2025:8) om statliga strategiska digitaliseringsprojekt målar upp en dystert bild av den svenska förvaltningens förmåga att hantera digitaliseringen. Rapporten bekräftar det Centerpartiet länge varnat för: avsaknaden av strategisk styrning, återkommande miljardförluster i misslyckade projekt, bristande kompetens och en oförmåga att samverka effektivt. Detta är inte bara ett slöseri med skattemedel, det är ett hot mot medborgarnas förtroende för det offentliga och ett hinder för Sveriges utveckling.

Regeringens svar i skrivelse 2025/26:33 är otillräckligt. Att presentera en ny strategi och genomföra organisatoriska förändringar utan att adressera de underliggande strukturella problemen riskerar att bli ännu en dyr pappersprodukt. Sverige har inte råd med fler misslyckade it-projekt. Det krävs ett paradigmskifte där vi går från reaktiva åtgärder till en proaktiv, principfast och långsiktig digitaliseringspolitik.

Centerpartiets vision är en offentlig sektor som ligger i framkant, där digitaliseringen förenklar vardagen för medborgare och företagare, stärker rättssäkerheten och effektiviserar verksamheten i hela landet. För att nå dit krävs ett nytt ledarskap och konkreta reformer.

Lär av misstagen – inrätta en it-haverikommission

Riksrevisionen konstaterar att miljardbelopp gått förlorade i avbrutna projekt och att lärdomar sällan sprids. Centerpartiet föreslår att en permanent och oberoende haverikommission för statliga it-projekt inrättas. Kommissionen ska systematiskt utreda större misslyckanden, identifiera grundorsaker och publicera rekommendationer för att förhindra att misstagen upprepas. Detta är avgörande för att bygga en lärande kultur inom förvaltningen.

Öppenhet som standard för innovation och effektivitet

Rapporten visar på enorma problem med upphandling, bristande kravställning och inlåsnings effekter. Lösningen är inte att centralisera mer makt hos enskilda myndigheter utan att öppna upp systemen. Centerpartiet vill lagstifta om att offentliga digitala tjänster som huvudregel ska bygga på öppen källkod, öppna standarder och öppna API:er. Detta bryter leverantörsberoenden, stimulerar konkurrens, möjliggör för små och medelstora företag att delta och skapar förutsättningar för innovation där nya tjänster kan byggas ovanpå befintlig infrastruktur.

Sätt medborgaren i centrum – inför ”En dörr in”

Digitaliseringen ska förenkla, inte komplicera. Att medborgare och företagare tvingas lämna samma uppgift till olika myndigheter gång på gång är ett tydligt tecken på en förvaltning som inte samverkar. Centerpartiet vill därför att ”En dörr in” (Once Only Principle) skyndsamt implementeras i hela den offentliga sektorn. Informationen ska bara behöva lämnas en gång, men man ska även kunna lita på att informationen hanteras säkert av det offentliga.

Ge nya digitaliseringsmyndigheten tydliga uppdrag för att stötta kommuner och regioner med upphandlingar av digitaliseringsprojekt och it-plattformar

När regeringen presenterade sin höstbudget tidigare i höst stod det klart att PTS och Digg ska slås samman och bilda en myndighet för digitaliseringsfrågor. Centerpartiet ser att det kan vara nödvändigt med viss effektivisering och för att samla frågor som rör digitaliseringen på en myndighet. Vi anser att för att komma åt problematiken som riksrevisionsrapporten pekar ut bör regeringen ge den nya myndigheten ett tydligt uppdrag att få andra myndigheter att främja öppenhet och användarcentrering gentemot medborgarna. De bör också ges i uppdrag att stötta kommuner och regioner med upphandling av digitaliseringsprojekt och it-plattformar. Det är uppenbart att den typen av stöd i dag är bristfällig.

Stärk upphandlingskunskaperna och förenkla för innovationsupphandling

Upphandlingskunskaperna inom det offentliga är ofta bristfälliga och leder till att kommuner, regioner och myndigheter låser in sig i långa och dyra kontrakt som är fast i gammal teknik och inte lever upp till nya krav i en föränderlig värld. Ett tydligt sådant exempel är it-systemet Millennium som har skapat stor diskussion och stora utmaningar i bl.a. Västra Götalandsregionen. Även Riksrevisionens rapport pekar på samma problematik hos de statliga myndigheterna. Därför bör upphandlingskunskaperna hos myndigheterna stärkas och Upphandlingsmyndigheten bör bistå myndigheterna i arbetet med detta.

Innovationsupphandling bör i större utsträckning användas för att komma runt problematiken att it-lösningar inte är anpassade för morgondagens lösningar, eftersom upphandlingen inte tar höjd för det. Riksrevisionens rapport pekar på att det fanns ett tillfälligt projekt under 2017–2018 hos Upphandlingsmyndigheten för att främja innovationsupphandling. Detta med syftet att stärka kompetensen ute på myndigheterna och förstärka samverkan mellan myndigheterna för att kunna upphandla innovativa lösningar. Utifrån utvärderingar av tidigare projekt bör liknande initiativ tas för att förbättra möjligheterna till innovationsupphandlingar.

En digitaliseringsstrategi som aviserar utmaningarna med upphandlingar av it-projekt och digitaliseringsprojekt

I regeringens svar på Riksrevisionens skrivelse framför de att regeringen avser att presentera en digitaliseringsstrategi under 2026, som ska ge riktning och mål för Sveriges digitaliseringspolitik. Detta är i grunden bra, men Centerpartiet anser att där även bör finnas mål och vägledning kring upphandling av it-lösningar. Detta är inte en utmaning bara för statliga myndigheter utan även för kommuner och regioner som har svårt att upphandla it-lösningar och andra digitaliseringsprojekt. En sådan strategi bör därför avisera denna problematik och ge vägledning i frågan.

Sammantaget utgör dessa förslag en sammanhållen plan för att på allvar ta itu med de problem Riksrevisionen identifierat. Det är dags att Centerpartiets politik för en

öppen, effektiv och medborgarnära digitalisering blir vägledande för hela den offentliga förvaltningen.

Ulrika Heie (C)

Niels Paarup-Petersen (C)